

Kruipnieuws 3

PERIODIEK VAN DE SJOC

Plantensociologische
Werkgroep der NJN

JAARGANG 70
Oktober 2009

Colofon

Het Kruipnieuws is het tijdschrift van de plantensociologische werkgroep (Sjoc) van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN). Hierin verschijnen onder andere verslagen van activiteiten en onderzoeken.

De Sjoc is één van de zeven werkgroepen van de NJN. De NJN is een vereniging voor en door jongeren van 12 tot en met 25 jaar die geïnteresseerd zijn in de natuur. Er zijn 34 afdelingen verspreid over Nederland die in de weekeinden excursies organiseren naar natuurgebieden in de omgeving. Tijdens de schoolvakanties of lange weekeinden kan je op kamp. In de zomer zijn er zomerkampen in Nederland en in het buitenland.

Kijk voor meer informatie over de NJN op www.njn.nl!
Of voor meer informatie over de Sjoc op www.sjoc.njn.nl.

Lid worden van de Sjoc: voor NJN-leden bedraagt het lidmaatschap €3,50, voor anderen €5,00. Maak dit bedrag over op giro 476009 t.n.v. SJOC werkgroep te Groningen.

Als **donateur** van de Sjoc kan je ook het Kruipnieuws ontvangen. Dit kan door €6,80 over te maken op de hierboven vermelde girorekening.

Adreswijzigingen kan je doorgeven aan de penningmeester:

Froukje Postma
Verlengde Nieuwstraat 17A
9724 HA Groningen
06-44360808
froukjemarije@gmail.com

www.sjoc.njn.nl

Inhoud

Hoi Lieve Sjoccers	3
Medicinale planten (3)	4
Lieve Linneaus	6
Recept: paddenstoelentaart met kastanjes	9
Interview met Paul	10
Kruipwoordraadsel	11
Prijsvraag	12
Activiteiten	12
Verslag Hautes Fagnes I	13
Sjoc-bestuur	15

Hoi Lieve Sjoccers,

Allereerst een groot DANKJEWEL aan Renske, zonder haar zou deze Kruipnieuws ongeveer een eeuw later op je deurmat liggen. Zij heeft de lay-out gedaan en ook nog eens weer een heel interessant stuk over medicinale planten geproduceerd. Dus als je haar ziet, geef haar namens ons een knuffel.

Voor de rest over deze Kruipnieuws, het is weer een juweeltje geworden. Een divers scala aan artikelen die de geest prikkelen en de kennis opkrikken. Zo kan ik nog wel even doorgaan.

Om even concreet te worden: er is een nieuw artikel aan de vaste rubrieken toegevoegd, een te leuke puzzel. En natuurlijk de vaste rubrieken: Lieve Linnaeus, Recept, Medicinale Planten en een interview met een excursieleider.

We verklappen nu niks meer, sla snel het Kruipnieuws open en kom erachter!

Groetjes,
Ingeborg en Marleen

Medicinale planten (3) – Slapen als een roos

Renske Hoekstra

Dit jaar schrijf ik voor het Kruipnieuws de serie ‘Medicinale planten’, waarin ik over de toepassing van planten in de geneeskunde vertel. Dit derde artikel gaat over een plant waaraan je misschien niet zo gauw medische eigenschappen zou toeschrijven. Op het eerste gezicht lijkt ze immers een doodgewone bermenplant. De Klaproos (*Papaver dubium*) uit onze Nederlandse bermen heeft een gelijkende Oosterse zuster: de Slaapbol (*Papaver somniferum*). Zij doet wat haar naam belooft: tussen haar kroonbladeren verbergt ze de basis voor meerdere pijnstillende en slaapverwekkende middelen: opium.

Een stukje geschiedenis

Opium wordt gewonnen uit het gedroogde sap van de onrijpe zaaddozen van de Slaapbol. De geschiedenis van opium gaat zo’n 4000 tot 6000 jaar terug en begint in verre oosten. Eén van de oudste historische bronnen die papaver vermeldt is een

tekst in spijkerschrift op een Soemerisch kleitablet van 3500 voor Christus! Ook de oude Grieken gebruikten opium als kalmerend middel. De papaver hoorde in hun cultuur bij de god van de dood, Thanatos, bij zijn broer Hypnos, de god van de slaap en diens zoon Morpheus, de god van de dromen. Morpheus woonde dan ook in een grot die versierd was met klapprozen.

Morpheus, de god van de slaap

In de zevende eeuw kwam opium via Arabische handelaren in China terecht. In Europa werd opium pas in 1525 geïntroduceerd als pijnstillend en slaapmiddel en was erg populair. Het was een paar eeuwen later, in de 19^e eeuw, dat men opium begon te zuiveren tot morfine. Dat werkte sterker, zeker als pijnstillend, maar bleek ook zeer verslavend. Zo werd op de slagvelden morfine veelvuldig gebruikt als pijnstillend voor gewonde soldaten, maar deze waren aan het einde van de oorlog allemaal verslaafd!

Aan het begin van de 20^e eeuw werd heroïne ontdekt, een nieuwe chemische afleiding van opium. Aanvankelijk werd het gebruikt als anti-hoestmiddel, maar men ontdekte al behoorlijk snel dat heroïne ontzettend verslavend was. Daarom werden in 1914 in de VS opium en alle afleidingen daarvan verboden.

Sinds 1919 bestaat er een soortgelijke regeling in Nederland: de Opiumwet. Opium en aanverwante middelen kunnen (legaal) alleen verkregen worden door een uitzondering op de Opiumwet.

Maar hoe werkt dat dan?

Al ruim vóóordat men de chemische processen in het lichaam begreep, wist men uit ervaring wat opium voor effect had: een slaapopwekkend en pijnstillend effect. Ruwe

opium, zoals dat in vroeger tijden gebruikt werd, bestaat echter voor slechts 25% uit werkzame middelen. Daarom wordt tegenwoordig alleen nog maar de gezuiverde vorm (morfine of heroïne) gebruikt.

Opiaten, zoals de aan opium verwante stoffen heten, binden in het lichaam aan specifieke receptoren op zenuwcellen in de hersenen. Deze opioïdreceptoren zijn in hoge concentraties aanwezig in de zenuwweefsels die betrokken zijn bij de gewaarwording van pijn en pijnbeleving. Als opiaten op zo'n receptor komen te zitten, wordt er een mechanisme in gang gezet dat de signaalgeleiding in die zenuwcel grotendeels remt. Op die manier kunnen zenuwsignalen voor pijn niet meer worden doorgegeven aan de hersenen: het gevolg is dat je een stuk minder pijn voelt. De remming van deze zenuwcellen zorgt ook voor een slaperig effect op de gebruiker.

Klaproos en Slaapbol

De Slaapbol (*Papaver somniferum somniferum*) zoals die voor opium wordt gekweekt, groeit voornamelijk in milde klimaten met veel zon. In Nederland komt deze plant dus niet oorspronkelijk voor: wel in Zuid-Europa en Klein-Azië.

De Klaproos zoals wij die in Nederland kennen heeft meerdere ondersoorten. De Bleke (*Papaver dubium*) en Grote Klaproos (*Papaver rhoeas*) zijn het meest algemeen.

De papaver die in Nederland groeit is een echte pioniersplant. Doordat haar zaden makkelijk verspreiden en deze lang hun kiemkracht behouden, kunnen ze na jaren onder de grond weer aan de oppervlakte komen.

De bloemen zijn het best te herkennen door hun 'jizz': als je eenmaal een klaproos hebt gezien, zul je die voortaan herkennen door zijn uitstraling. Erg moeilijk is het eigenlijk niet, maar voor de fanatici nog wat determinatiekenmerken. De

Grote klaproos met doosvrucht

Klaprozen behoren tot de Papaverfamilie (*Papaveraceae*). De meeste soorten uit deze familie zijn kruiden, maar er zitten ook boompjes en struiken in. De bladen van de planten zijn niet gedeeld, maar vaak wel diep gespleten en liggen om en om rond de stengel. Bij het uitbloeien kun je de ronde doosvrucht met alle zaadjes duidelijk zien.

Kortom...

Ben je van je fiets gevallen en zie je een klaproos staan, dan is zo'n plantje eindelijk eens nuttig! Althans, dat zou je zeggen... Helaas geven klaprozen en zelfs slaapbollen die in Nederland groeien, niet genoeg werkzame stof om echt een pijnstillend effect te bewerkstelligen. Daarnaast heeft opium een zodanig verslavend effect dat ik met

sterke nadruk wil zeggen: **don't try this at home!** Dus geniet van de schoonheid van deze bierplant, maar met mate 😊.

Bronnen

Sitsen, Farmacologie
<http://nl.wikipedia.org/wiki/>
<http://www.boublog.nl/2008/11/29/>
http://www.jellinek.nl/informatie_en_advies/vraag_en_antwoord/vraag/143
<http://www.soortenbank.nl>
<http://theseedsite.co.uk/papaveraceae.html>

Lieve Linnaeus

Geachte Sjoccers,

Een beetje triest begin ik aan dit stukje te schrijven want de zomer, voor ons plantenliefhebbers toch het fijnste seizoen van het jaar, is weer voorbij. Bovendien is het nu heel wat frisser als ik met mijn korte broek door de velden en bossen wil banjeren. Maar de hoofdredacteuren hadden een woord van troost voor mij: ook in de herfst kan de sjoccer (waar ik mezelf ondertussen tot reken) aan zijn trekken komen want de paddenstoelen en de mossen laten zich niet weg concurreren van ons aangezicht. Toen ik deze mededelingen las, kon ik weer rustig gaan slapen met de gedachte dat er altijd wel wat te doen is in de natuur voor iedereen die er maar geïnteresseerd in is.

Toen ik de volgende dag wakker werd, kon ik pas echt goed zien dat jullie geen last hebben van de droefheid waarmee ik aan het begin van het stukje kampte. Drie postzakken vol met vragen over uitlopende plantenkwesities! Ik heb de meeste toepasselijke en interessantste vragen er voor jullie uitgevist en van antwoord en beeldmateriaal voorzien. Met een fris hoofd en vol goede moed sta ik nog steeds tot jullie beschikking.

Hoogachtend,

Carolus Linnaeus

Lieve Linnaeus,

Ik vind het heerlijk om door het bos te wandelen in de herfst en allerlei eetbaars te verzamelen maar ook natuur om mee te knutselen is mooi meegenomen. Alleen ik hoor weer allerlei tegenstrijdige geluiden om me heen over de kastanje.

Ik weet niet meer wat ik moet geloven; Is de kastanje nou wel of niet giftig/eetbaar?

Groetjes, Eline Ekhoorn

Beste Eline,

Het eerste wat je moet vragen in zo'n gesprek, is of het om de Tamme Kastanje (*Castanea sativa*) of om de Wilde Kastanje (*Aesculus hippocastanum*) gaat, die laatste wordt ook wel Paardenkastanje genoemd. Dit is belangrijk omdat de Tamme Kastanje wel eetbaar is (een heel lekker) en de Wilde Kastanje niet.

Als je ze zelf gaat zoeken zijn de verschillen duidelijk te zien. Ik zal ze per onderdeel noemen.

- ☀ Blad: bij de Wilde Kastanje is het blad handvormig, bestaande uit 5-7 elementen. De blaadjes zijn omgekeerd druppelvormig. Bij de Tamme Kastanje is het blad enkelvoudig, lancetvormig, glanzend. De rand is gezaagd.

Blad Wilde Kastanje

Blad Tamme Kastanje

- ☀ Vrucht: de "kastanjes" van de Wilde kastanje zijn donkerbruin en vaak mooi rond/bolvormig. Terwijl de vruchten van de Tamme Kastanje lichtbruin zijn en aan een kant afgeplat. Ze hebben ook een wit toefje/puntje bovenaan. Dit is een belangrijk kenmerk.

Vrucht Wilde Kastanje

Vrucht Tamme Kastanje

- ✿ Bolsters: de vrucht van de Wilde Kastanje is donkergroen en vlezig. Er zijn duidelijke uitsteeksel waarbij de onderlinge afstand tussen de stekels ongeveer 0.4 cm is. De bolster van de Tamme Kastanje is lichtgroen en niet zo vlezig. De steeksels zien er meer uit als naalden en het zijn er zoveel dat er geen onderlinge afstand is. Vergelijk de bolster van de Wilde Kastanje met een kogelvis en de bolster van de Tamme Kastanje met een egel.

Bolster Wilde Kastanje

Bolster Tamme Kastanje

Zoals zo vaak in Nederland is de naamgeving in gebreke want zoals jullie aan de Latijnse naam kunnen zien zijn de twee kastanjes niet eens familie. Daarbij moet ook nog gezegd worden dat de Tamme kastanje minder vaak voorkomt dan de Wilde Kastanje. Zie elders in deze kruidnieuws voor een heerlijk (Tamme!) Kastanje recept.

Hoogachtend,
Linnaeus

*Lieve Linnaeus,
Laatst kwam mijn broertje met een plantje aanzetten en hij vroeg me toen wat voor plantje het was. We zijn best ver gekomen maar we kwamen vast te zitten. Wat is eigenlijk het verschil tussen de Hertshoornweegbree en de Zeewegbree?*

Groet, S tot de N

Beste S tot de N,

Het verschil tussen kleine exemplaren is inderdaad vaak moeilijk te zien maar er is verschil. De bladen van de Hertshoornweegbree (*Plantago coronopus*) zijn 1-nervig. De bladen van de Zeewegbree (*Plantago maritima*) zijn 3-5 nervig. Let op dat ze inderdaad algemeen zijn in dezelfde gebieden dus dat je dat vooral daar in de verwarring kunt raken.

Hoogachtend,
Linnaeus

Heb je een vraag? Stuur die dan naar ingeborg.klarenberg@gmail.com of rhm.dekool@gmail.com dan zorgen wij dat het bij onze goede vriend terecht komt!

Paddenstoelentaart met kastanjes

Ingrediënten voor 4 personen

- 4 plakjes bladerdeeg
- 1 ui
- 250 gr kastanjechampignons
- 250 gr grotchampignons
- 20 gr boter
- 175 gr gepelde tamme kastanjes (blik)
- 200 gr verse roomkaas
- zout, versgemalen peper
- 1 ei

Bereidingswijze

Laat het bladerdeeg op een koele plaats ontdooien.

Snipper de ui en snijd de champignons in plakjes. Smelt de boter en laat de ui en paddestoelen daarin 5 minuten zachtjes bakken.

Verwarm de kastanjes (als ze vacuum zijn voorverpakt) in de verpakking in heet water en roer ze door de champignons. Schep van het vuur af de roomkaas door het paddestoelenmengsel en voeg zout en peper toe.

Schep het mengsel in een ronde ingevette ovenschaal.

Rol op een met bloem

bestoven werkvlak van het bladerdeeg een deksel, plak deze goed met water of een ei vast, knip hem hier en daar in en versier met overtuigend deeg.

Bestrijk het deeg dun met ei en bak de taart in een op 175 graden voorverwarmde oven in 25 minuten goudbruin en gaar.

Serveer direct.

Bron

<http://www.smulweb.nl/148940/koken/recept/Paddestoelentaart-met-kastanjes>

Interview met Paul Hoekstra

Hoe oud ben je?

- 23

Wat doe je naast de NJN/Sjoc?

- Biologie studeren, voetbal, tennis, muziek spelen (piano/keyboard).

Sinds wanneer ben je Sjoc-excursieleider?

- Sinds twee of drie jaar.

Wat is er sindsdien in de Sjoc veranderd?

- Sommige leden zijn wat actiever geworden, andere minder.

Hoe heb je je kennis over planten opgedaan?

- Ik ben een paar keer meegegaan met planteninventarisaties, maar het meeste heb ik geleerd door middel van zelfstudie.

Ook als ik een plant tegenkom die ik niet ken, dan kan ik een paar dagen niet slapen en onthou ik hoe de plant eruitziet, totdat ik er na een paar maanden achterkom.

Voor welk gebiedje kunnen we je altijd uit bed bellen?

- St. Pietersberg

Als je een plantje mocht redden (vanwege de klimaatverandering bijvoorbeeld), welke plant zou dat dan zijn?

- Grote brandnetel (vanwege alle vlinders).

Wat vind je het stomste/saaiste plantje ooit?

- Engels raaigras.

Wat zou je graag anders zien binnen de Sjoc?

- Excursies binnen NL onder leiding van mensen die de omgeving heel goed kennen en weten waar bijzondere planten te vinden zijn.

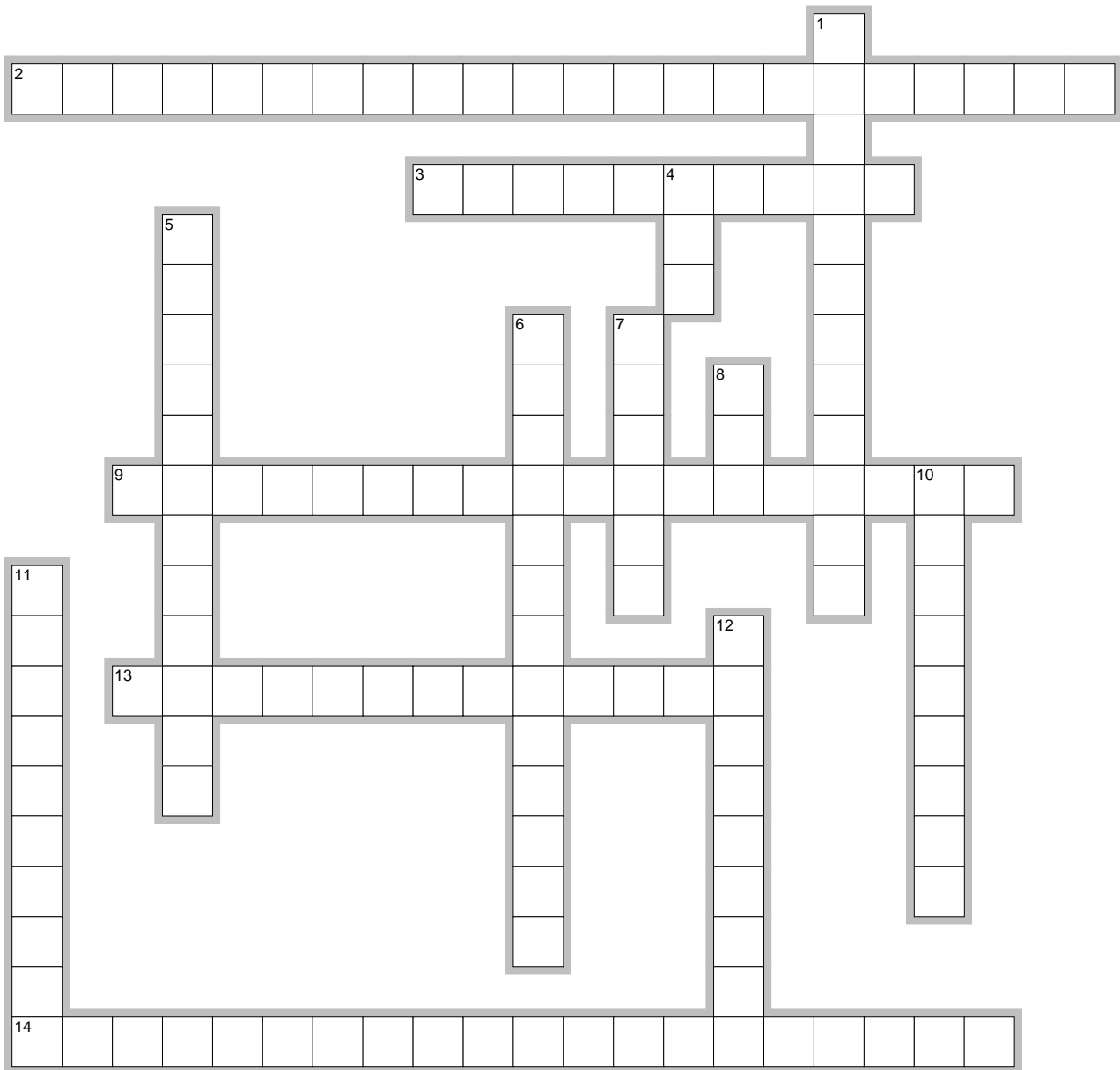
In welk land zou je nog wel eens een Sjoc-excursie willen leiden?

- Gabon, want daar heb ik een stage over planten gedaan.

Wat vind je nog meer leuk (aan natuur) naast planten?

- Vogels, zweefvliegen, loopkevers, paddenstoelen, mossen, korstmossen, bastkevers etc... Eigenlijk alles behalve nematoden en dinoflagellaten.

Kruipwoordraadsel

EclipseCrossword.com

Horizontaal

2. Pentaglottis sempervirens
3. Plant bestaande uit een van de vijf elementen en een klein lichaamsdeel.
9. Ander woord voor het rivierendistrict.
13. Gebied waar de cranberry vandaan komt.
14. Pittige en houtige familie.

Verticaal

1. Dit kun je leren.

4. De leukste bond!
5. De bijbel.
6. Mos waarvan er maar een is in heel Nederland, die groeit in een wereldberoemd urbaan gebied.
7. Land waar Linnaeus vandaan komt.
8. Onderzoeksgebied van de sjoc.
10. Oudste plantensoort ter wereld.
11. Religieuze maar giftige plant.
12. Plant die beschermd is en voorkomt in het Waddengebied en Zeeland.

Prijsvraag

Welke onmiskenbare orchidee (die je niet in het wild in Nederland vindt) is dit?

Stuur je antwoord zo snel mogelijk naar:
ingeborg.klarenberg@gmail.com of
rhm.dekool@gmail.com!

Activiteiten

Zondag 18 oktober – Paddenstoelen – Wolfheze / Arnhem / Wageningen

Milan, sinds 2008 oude sok, komt deze excursie leiden! Hij is een enthousiast, ervaren paddenstoelenexpert. Wij gaan naar de oude loofbossen van Wolfheze, een uitstekende plek voor paddenstoelen. Neem een fiets, bandenplakspullen, een loepje, eten, drinken en regenkleding mee. Als je naar station Wolfheze komt hoef je geen fiets mee te nemen! Voor Wolfheze en Arnhem is opgeven nodig! (Vertrek)plaats: 10.30 uur op busstation Wageningen bij digitaal vertrektijdenbord (wij wachten slechts enkele minuten op laatkomers!) / 10.30 uur op Station Arnhem uitgang Sonsbeekzijde (niet de hoofdingang!): Alleen bij opgaves! / 11.15 uur op Station Wolfheze
Info & opgave: Max Simmelink 06-14570987

Zondag 31 oktober – Paddenstoelen en sporen zoeken – Hamsterdam

Deze zaterdag gaan we in het bos naar paddenstoelen en sporen zoeken in het bos. Dat is heel leuk omdat je in het bos dan heleboel leuke soorten paddenstoelen kan vinden zoals: elfenbankje, oorlepelzwam, Fopzwam en eenkhoorntjesbrood. Ook sporen zijn leuk om te vinden, want zo kan je er achter komen waar de reeën drinkplaats is of dat er roofdieren in het bos voorkomen. In iedergeval wordt het een hele leuke excursie! We verzamelen om 10:30 op het station in Haarlem.
Info & opgave: Anniek Reinhold 020-6625923

Zondag 1 november – Duin- en bosexkursie – Texel

Deze zondag gaan we in de duinen en het bos op zoek naar paddenstoelen en kastanjes. Dat betekent lekker door het bos struinen en als je thuis bent lekker kastanjes eten. Mmmmmm
Info & opgave: Evelien Dekker 06-30817241

Verslag Hautes Fagnes I-2009

Marleen de Kool

Dit zomerkamp had voor mij een beetje het thema Bereikbaarheid. De kampplek was niet heel erg goed te bereiken met het openbaar vervoer. Tevens moesten met volgeladen fietsen in BELGISCHE treinen. Als je eenmaal was aangekomen in het dichtstbijzijnde station, was het nog maar 20 kilometer door BERG en dal. Vooral die bergen waren naar. Eenmaal op de kampplek aangekomen, waren er nog wat dingetjes die misschien het kamp wat minder hadden kunnen maken (maar dat hebben ze niet gedaan). Er was namelijk geen stromend water en geen sanitair (dixi's). Voor het gezonde drinkwater moesten we 10 minuten lopen, want er was wel een tank maar iedereen weet dat je een beetje voorzichtig moet zijn met water dat drie dagen in de zon heeft staan bakken (kan water dat?).

Goed, stel je voor: je bent aangekomen op het kampterrein en alle aardige mensen zijn er!

Helaas waren de voorspellingen voor de eerste dagen van het kamp niet zo goed, daarom werd besloten om de excursies wat dichterbij te houden. Mijn eerste excursie was met Margot, die ons geheugen een beetje opfriste met wat algemene plantjes en de plantenfamilies. Het weer bleef wonderwel goed, en dat bleef zo de rest van het kamp. Er waren excursies naar de Warche, naar de Hautes Fagnes, het walhalla van Marinka en nog veel meer prachtige plaatsen.

De Hoge Venen/Hautes Fagnes waren echt bizar. Ze waren niet alleen hoog, namelijk net aan de andere kant van de hoogste "berg" van België maar ze waren ook nog eens groot! En uitgestrekt! Ken je van die "natuur" die je bij je modelspoorlijntjes kan zetten, grote vlaktes met hier en daar een boom? Zo zien de Hoge Venen er dus ook uit, alleen dan op een iets grotere schaal. De eerste keer dat ik daar was, werd ik zelfs gered van een wisse dood door een veenlijk (volgens Linde en Rutmer). Vaak moesten we over houtpaden lopen, maar soms liep je ook over het veen zelf. Leuk speelgoed: spring er maar eens op met de hele excursie, de hele grond drilt lekker mee. Bij een hoger gedeelte van het gebied was een dood bos, afgebrand. Een beetje griezelig maar wel mooi. Vlak bij dat dode bos stond Vleugeltjesbloem, mooi en zeldzaam.

Op de rustdag daalde er een groot deel van het kamp af naar Lac de Robertville om daar te gaan zwemmen en te kunnen douchen. Gezellig met boeken en aardbeien. De pannenkoeken waren van topkwaliteit, Dylan en Feargal bedankt!

De enige dag dat het weer wat minder was, was de dag met de externe excursieleider. Dat was heel gezellig, Max had Marinka en Nicky erop attent gemaakt dat er juist tijdens ons kamp een excursie werd gegeven in de C-zones van de Hautes Fagnes. Dat waren de verboden zones dus daar waren wel oren naar. Met praktisch het hele kamp zijn we toen op een ochtend naar het natuurcentrum gefietst (na ons natuurlijk telefonisch te hebben aangemeld, Max kan namelijk heel goed Duits) en we

waren er op tijd! De gids vertelde aan het begin interessante dingen over de verschillende zones, over de herkomst van het park en over de vliegtuigen die waren neergestort in de Tweede Wereldoorlog. Daarna zijn we vooral gaan lopen door het gebied, wat af en toe een beetje lastig was omdat we op van die houtpaden liepen, dus iedereen als kuikens op een rijtje achter de gids aan. Het gebied is echt enorm

dus we waren wel een tijdje bezig. Na 14 km te hebben gelopen waren we weer terug van waar we kwamen. Tijdens de excursie was het niveau aanzienlijk gedaald, de canons galmden weer in volle gang, tot ergernis van onze mede-excursiedeelnemers.

← Groepsfoto

Dus toen we weer bij het natuurcentrum waren, stormden een aantal van ons (waaronder ondergetekende) naar het speeltuintje, waar werd gegleden van een glijbaan uit de kont van een kip en rond werd gedraaid in een soort korfjes die waren opgehangen aan een heel groot klimrek waar je niet op mocht klimmen. De grote fout die we toen maakten was om het natuurcentrum daadwerkelijk binnen te gaan. Er brandde namelijk een lekker vuur. Bankjes met kussentjes ervoor. Na een dag in de zachte miezer in een heel mooi natuurgebied, werd iedereen rozig en sommigen, ik noem geen namen Margot, vielen pardoes in slaap.

De Bonte Avond was heel erg leuk. Renske en Jorijn waren ballen. Na veel omwentelingen werd duidelijk dat op zoek moest worden naar het vuurmonster en dat er dan een bosself bevrijd werd zodat de zomer eindelijk kwam. En Renske was een geweldige bosself. Er was zelfs een soort Olympische Spelen intermezzo waarbij iedereen kon speerwerpen met de zelfgemaakt speer van Fenna. Onze burens (de koeien) werden geparodieerd door Leonie, Max en Rutmer. En ik heb mijn grote liefde, het veenlijk teruggevonden.

De volgende ochtend werd het fenomeen bereikbaarheid nog eens getest want iedereen moest op een of andere manier weer terug naar Nederland komen.

Maar natuurlijk niet voordat we het volgende kamp een loer hadden gedraaid door de pannendeksel in een boom te hangen en het fietskarretje te demonteren en weer verkeerd in elkaar te zetten.

Daarna nam iedereen nog een hand glucose voor onderweg mee van de enorme zak van 4 kilo die over was van de vorige avond. Ikzelf ben met Jos en Motor Max meegefietst.

Het was een supergezellig kamp met een prachtige omgeving. Iedereen hartstikke bedankt daarvoor!